

2 lepa renesančna nagrobnika vzdana v južno steno ladje zunaj.

Zelo lep nagrobnik z grbom in 2 puttoma - na slopu na sev.strani ladje - leta 1633 umrle gospe Suzane von Gera, rojene Drashkovitsch, grofice zu Luetenberg. Nagrobnik istega leta 1633 machen lassen.

Cevo, Zap. XXIV., str. 37, - 4.9.56.

Vizitacijsko poročilo iz l.1760, ki navaja ustanovitev vikariata v Šmartinu. (str.473).

Vizitacijski protokol v strassburskem arhivu iz l.1567 govori o tem, da je stalu tu že v 16.stol.c.sv. Martina, filiala župnije Nova cerkev.(str. 80). "etnica 1608 se nahaja na zvoniku. Verjetno so takrat postavili zvonik in je imela c. prvotno le lesen stolpič na strehi. L.1760 postala vikariat l.1766 župnija.(vizitacijsko poročilo iz l.1766, str.486)

L.1810 je morala c. oddati državi srebrne predmete(srebrne dele ostenzorija, ~~režaj~~ držaj in nogo enege keliha in ciborija in srebrno ~~ampel~~svetilko.

Stara ž.c. je bila zelo enostavna stavba, majhna in nizka.Zidovje je bilo komaj 2 klaftre(3.80 cm) visoko. Strop in streha so bili v zelo slabem stanju. ~~L.1855xxxxxxxignilixxxzidovexinxpopravilixstrene~~L.1856

postavili novo cerkev.Iz stare c. je ohranjen na levo ob gl.vhodu kropilnik z l.1675.Zvonik je bil renoviran l.1884 in porkit z novo streho. Spominska plošča z napisom spominja na to(str.490)

4 zvonovi. Veliki težak 21 Centner z napisom: Incitante D.D. Gregorio Kossel Dominii Temberg possessore, sub A.R.D. Cajetano Schwarzl parochio sumtibus parochianorum St.Martini in Valle Rosarum fusa.N.451. Opus Antonii Samassa Labaci 1841. Četrty zvon 6 Centner težak. "aredil A.Samassa l.1841.

2. srednji, težak 14.Centner z napisom: Zu Gottes und Maria Ehr pin ich geflossen, Gaspar Baltahsar Schneider zu Cilli hat mich gegossen.

3. majhni, 6 Centner težak z napisom: Nicolaus Bosset zu Cilli goss mich Anno 1656. C. je imela že pred l.1841 4 zvonove, od katerih zgoraj omenjeni je bil največji. L.18 66 je dobila c. novo uro(delo Martina Drastnika iz Laškega . Stara ura je bila delo Celjana Primoža Okrogelnika.

2,
ŠMARTNO V ROŽNI DOLINI ~~prizmatičen~~ - ž.c.

Nagrobnik: Louise Freyin Allnoch von Edelstadt, geborne Klepach von Ried, Haselburg und Zimmelchen, f.f. Oberstens - Witwe 1810-1879.....

Župnijske knjige: od l.1760.

Ign. Orožen: Das Dekanat Neukirchen, 1.1893, str.473-527.

Cerkev sv. Martina je bila prvotno podružnica župnije Nova Cerkev. L.1760 je bila povzidnjena v farno c. Prvotna c. je postala pretesna. L.1856 so jo pordli in začeli zidati novo. Podoba sv. Martina v gl.oltarju je ^{Bila}haročena iz Dunaja.

Zg.Danica, 1.1857, str. 172.

ŠMARTNO V ROŽNI DOLINI(St. Martin im Rosentale).

Dekanija, posvečena sv. Martinu iz Toursa. Patron: Strassburg na Koroškem.

Orientacija pravilna. Cerkev leži na rahlem griču v sklopu večjih ~~in~~ hiš.

Viri in literatura: Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant VIII. Dekanat Neukirchen, Maribor 1893;

Cerkev sestavljajo: prizmatičen zvonik, pravokotna ladja s simetričnima plitvima kapelama, presbiterij z apsidalnim zaključkom ter prizidanima zakristijama z oratoriji. Zvonikova osemstrana piramidasta streha je krita s pločevinastimi ploščicami, ostala stavba s skriljem. Ladjina streha je sedlasta, kapel enaka, apsidalnega zaključka pa stožčasta. Gradnja je kamnita, ometana.

Zunanjščina: Zvonik deli dvojni zidec v 3 nadstropja. Zvonica je odprta in kapasto svodena. Nad njo se nahajajo 2 mali pravokotni in 3 okrogle line. V prednji steni je polkrožno zaključena niša s preprostim, kamenitim kipom sv. Martina iz 19. stol. Pod to nišo je pravokotna plošča z napisom: SUB LEONE P P XIII. P R EPPO. LAV. IAC. MAKŠ. IM. FRANC JOS. I. PAR. LOCI BARTHOL. VOH PIIS OBLATIONIBUS TURRIS HEAC RECONSTRUICTA EUIT A D MDCCCXXXVI. V 1. nadstropju je polkrožno zaključena lina, v 2. nadstropju pa 3 zvonove line. Zvonik zaključuje neoromanska polna balustrada s številčnicami v sredini. Robove mu krasijo lizene. Za časa Orožna je bila v stolp vzdignjena plošča z letnico 1608, ko je bil zvon najverjetneje zazidan. Zvonik je bil l. 1884. povišan za nadstropje ter je dobil sedanji zaključek. Dotlej je imel čebulasto streho. Glavni vhod v ladjo je polkrožen ter vkomponiran v pravokotno pilastersko arhitekturo. Ima napis: PAROCHIANI SANCTI MARTINI pro ferVore in CITATI tvTORI sVO IStas aeDes exTrVXerVnt (1856). Levo in desno zvonika sta 2 polkrožno zaključena portala z okni nad njima. Sledi bogato profiliran venčni zidec, ki oklepa celo stavbo. Nad njim je konveksno-konkavno usločeno čelo. Podolžnici oklepa pristrešen talni zidec. Ladja ima večje, kapeli pa manjše polkrožno zaključeno okno. Zakristiji imata pravokoten portal in nad njim polkrožno zaključeno okno, v vzhodni steni pa pravokotno okno. Apsida ima 2 veliki, polkrožno zaključeni okni in okroglo nize lino. Ob južni kapeli je Križanje iz sredine 19. stol.

Notranjščina: Ladja ima kamenit tlak ter 2 kapasto svodeni traveji, katere ločujejo močni, kombinirani pilastri z oprogami v podolžni in prečni smeri. Kapeli sta konkavno zaključeni ter obokani z oprogo, ki veže pilastre. Proti slavaloku se ladja poševno^zoži. Ožji, toda enako visoki presbiterij, ki je dvignjen za 2 stopnici, ima kapasto obokano travejo ter trostrani zaključek s 3 sosvodanicami. V oglih ima pilastre, iz katerih rastejo

oprobe, v zaključku pa radialni oprogi. Desno in levo sta pravokotna portala, v nadstropju pa oratorija. Pevski kor počiva na 2 slopih ter je trikrat konveksno izbočen. Ima zidano ograjo. Obhajilna miza je kamenita, balustradasta. Vsa cerkev je dekorativno poslikana. Freske v presbiteriju so Fantonijevo delo, slikarija v ladji pa od neznane obrtnika.

Oprava: Glavni oltar: kamenit suppedanij iz črnega škrilavca, lesena trebušasta menza, baldahinski nastavek z 2 keruboma, v ozadju na pilastrih kipa Petra in Pavla. V sredini je polkrožno zaključena slika o. pl., ki predstavlja Martina v škofovskem ornatu pred tepihovim ozadjem. Desno spodaj je podpis: H. KLEIN 1857. Slika je akademskega značaja ter precej krakelirana. Kipa apostolov sta baročna, ostali oltar pa nima posebne vrednosti.

Oltar Lurške MB: kamenit suppedanij in prizmatična menza. Stebriščni nastavek je lesen in marmoriran. Greda je lahno usločena. Na volutah počivajoča atika je polkrožno zaključena. Srednji kip brez vrednosti, stranska Janeza Krstnika in Janeza Evangelista sta istočasna kot oltar. Na gredi 2 vazi s cvetjem in puta. V atiki ovalna slika sv. Lenarta. Oltar je delo zadnje tretjine 18. stol. Po zapiskih je ta oltar, posvečen Brezmadežni, stal prvotno v levi kapeli.

Oltar sv. Barbare: kamenit suppedanij, trebušasta menza. Ploskoviti nastavek se sestoji iz pilastra, stebra in volute ter se zaključuje z usločenim golšastim čelom. V sredini kip sv. Barbare, ob straneh kipa Neže in Apolonije. Dekor je rokokojski. Tabernakelj je istočasen.

Oltar sv. Antona je pendant prejšnjemu, le da ima v sredini sliko sv. Antona ob straneh pa baročna kipa neznanih svetnikov v močno razgibanih pozah.

Slika Antona Puščavnika, o. pl., je delo srednje kvalitete iz 1. pol. 19. stol. Obadva oltarja sta delo sredine prejšnjega stoletja, toda z uporabljenimi detajli iz starejših oltarjev. Vsekakor je zadnji oltar stal prvotno pri slavaloku (pravzaprav njegov prednik). Obadva oltarja sta lesena in marmorirana.

Tržnica se sestoji iz trebušastega podstavka in podesta, katrega krasijo kipi kralja, Luke in Marka ter 3 bogato dekorirana kaptušasta polja. Na vsaki strani vhoda sta kipa neznane svetnice in svetnice. Lambrekinasto okrašeni baldahin krona volutasti nastavek s kipom angela trobentača. Prižnica je bogato delo sredine 19. stol.

Krstilnik sestavlja kamenit baluster s piščalasto okrašenim bazenom. Leseni nastavek krona jordanska skupina. Dekor je rokokojski, kamenit del kaže na 17. stol., leseni pa konec 18. stol.

Orgeljsko omaro sestavlja preprosta arhitektura, katero zaključuje profilirana greda, okrašena z 2 vazama, rocaillom in Davidovim kipom. Čas nastanka je zadnja četrtina 18. stol.

Križev pot je malo pomembno delo iz 2. pol. 19. stol. Je o. pl.

Marmornati kropilniki imajo letnice: 1675, 1844 in 1858.

Oprema: zanimivi sta banderni sliko Barbara-Anton in Martin-Marija, ki sta rokodelska izdelka 2. pol. 18. stol. V zakristiji je omeniti lep neorokokojski kelih (srebrn, pozlačen) ter čolniček iz 1. pol. 18. stol. V shrambi je nekaj lesenih rokokojskih svečnikov.

Na levem oratoriju visi slika o. pl. konveksno-konkavno zaključena ter predstavlja komaj opaznega sv. Antona. Slika je do nespoznanja uničena. Je delo 2. pol. 18. stol.

Na desnem oratoriju visi slika sv. Dominika, o. pl., konveksno-konkavno zaključena. Izprana slika, delana v baročni tradiciji, je slabše delo

začetka 19. stol.

Zvonik: Je bil prvotno za nadstropje nižji ter je imel pravokotne zvon-ove line. Na podstrešni strani ladje je vidna naslikana ura. Staro uro je izdelal Celjan Primož Okrogelnik, sedan-jo iz l. 1866. pa Laščan Martin Hrastnik. Zvon je iz l. 1928.

Podstrešje: Sedanji vhod v njega sestavljata 2 kamenita podpornika, katerih eden je kasnogotskega, drugi renesančnega izvora.

Resume: Cerkev se prvič omenja l. 1355. Leta 1567. se omenja kot filiala, 1760 postane vikariat, 1766 fara. Cerkev je bila mala in nizka, kar dokazuje ometani strop na podstrešju. Stolp sam je bil prizidan šele leta 1508. k starejši, gotski cerkvi. Bil je za nadstropje nižji ter je imel vsaj kasneje čebulasto streho. Cerkev je imela obokani presbitarij ter ravno krito ~~strop~~ ladjo. Ko je postala župnija, je dobila l. 1766 nov glavni oltar, kasneje pa še oba stranska oltarja pri slavo-loku. Sedanja cerkev je bila zgrajena l. 1856., nakar je dobila tudi večino sedanje opreme. Zvonik je bil predelan in povišan l. 1884.

Okolica: Okoli cerkve se je nahajalo do l. 1837. pokopališče. Prvotno župnišče je bilo zgrajeno po 1760., a je bilo slabo in krito s slamo. Sedanja stavba je bila zgrajena v letih 1872-73.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Ostalo: V širši okolici se nahaja vrsta kapel povprečnega tipa, katerih nekatere hranijo Fantonijeve freske.